

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Філологічний факультет

О. Ю. Сайковська

ІСТОРІЯ БОЛГАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ВІДРОДЖЕННЯ)

Методичні вказівки
для студентів 2 курсу денного відділення філологічного факультету
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації «Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша — болгарська»

Одеса
«Астропринт»
2020

УДК 821.163.2
С149

Автор:

О. Ю. Сайковська — к. філол. н., доцент кафедри загального та слов'янського мовознавства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

Т. М. Шевченко — к. філол. н., доцент, завідувач кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
О. О. Подлісецька — к. філол. н., доцент, доцент кафедри загального та слов'янського літературознавства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (*протокол № 1 від 8 вересня 2020 р.*)

Сайковська О. Ю.

С149 Сайковська О. Ю. Історія болгарської літератури (Відродження) : методичні вказівки / О. Ю. Сайковська. — Одеса : Астропринт, 2020. — 36 с.

Для студентів 2 курсу денного відділення філологічного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність: 035 Філологія. Спеціалізація: «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша — болгарська». Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

УДК 821.163.2

© Сайковська О. Ю., 2020

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ.....	4
ПРОГРАМА КУРСУ «ІСТОРІЯ БОЛГАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ» (ВІДРОДЖЕННЯ).....	6
ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ.....	21
ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	28
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ.....	31

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна «Історія болгарської літератури» (Відродження) спрямована на ознайомлення з тенденціями розвитку болгарської літератури доби Відродження, її специфікою, жанрово-тематичними та стилевими особливостями.

Мета курсу – ознайомлення з естетичними та жанрово-тематичними змінами у болгарській літературі доби Відродження, з чільними представниками та художніми явищами цього періоду, зі специфікою болгарського Відродження та його місцем у болгарському, слов'янському та загальноєвропейському літературному процесі.

Завдання курсу – вивчення основних положень нової естетики, особливостей болгарського Відродження, ознайомлення з періодизацією, представниками та творами, жанровим, тематичним, стилевим розмаїттям епохи болгарського Відродження, місцем та роллю болгарського Відродження як важливого етапу розвитку болгарської літератури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- знати: характер, межі й етапи розвитку стильові течії доби болгарського Відродження; основних представників епохи та їх твори; особливості розвитку жанрових різновидів лірики, епосу, драми; ідейно-тематичну специфіку творів доби Відродження; особливості розвитку періодики та формування нової книжної мови, розуміти систему мови;
- вміти: аналізувати художні твори, літературні явища, вписувати їх у відповідний контекст; оперувати поняттями Нова болгарська література, Відродження, Ренесанс, Просвітництво, Романтизм, Реалізм; аналізувати й інтерпретувати твори різних стилів і жанрів відомих представників болгарського Відродження; визначати їх специфіку, місце у літературному процесі та роль у подальшому формуванні болгарської літератури; ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури й електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

На вивчення курсу «Історія болгарської літератури» студентами 2 курсу денного відділення філологічного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – болгарська» відводиться 105 годин (3,5 кредити ЄКТС), з них 50 годин аудиторної (34 години – лекції, 16 годин – практичні заняття) та 55 годин самостійної роботи. Форма контролю – іспит.

**ПРОГРАМА КУРСУ «ІСТОРИЯ БОЛГАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»
(ВІДРОДЖЕННЯ)**

Модул 1

Тема 1. Общественото и стопанското развитие в Османската империя и българските земи през XVIII – началото на XIX в. Преходът от старобългарската към новобългарската литература.

Промените в Османската империя през XVIII в. в резултат на войните с Хабсбургската и Руската империи. «Кърджалийското време» и опитите за реформи. Разширяването на търговските връзки. Нови социални тенденции в българското общество. Особеностите на началото на новобългарската художественост.

Тема 2. Българската възрожденска литература – обща характеристика.

Предпоставките, характерът, границите и периодите на Българското възраждане. Европейският Ренесанс и Българското възраждане. Периодизацията на Българското възраждане според проф. Св. Игов, характеристиката на периодите.

Тема 3. Църквата и духовната култура на XVIII в. Паисий Хилендарски и «История славянобългарска».

Православната църква през XVIII в. Паисий Хилендарски – жизнен и творчески път. «История славянобългарска» – началото на Възраждането в българската литература. Основните източници, идеи, структурата, значението и разпространението.

Тема 4. Българското просвещение. Софроний Врачански – книжовник и общественик.

Характеристиката и особеностите на Българското просвещение. Животът и книжовната дейност на епископ Софроний Врачански. «Неделник» и «Житие и страдания грешнаго Софрония». Езиковите и художествените особености в агиографската традиция. Преписът на Паисиевата «История». Ролята на С. Врачански във формирането на новобългарския език и в обогатяването на жанровата система.

Тема 5. Най-значимите творци и техните творби през Просвещението.

Видните представители на просветното движение от първата половина на XIX в. – идеи и практика. Васил Априлов и неговата дейност за новото българско образование и учебното дело. Ролята на «Одеския кръг» в развитието на новобългарската просвета и култура. Новобългарският светски книжовник Петър Берон и ролята му в развитието на българския книжовен език. «Рибен буквар» и неговото значение за българската просвета и литература. Педагогическата и школко-издатеската дейност на Неофит Бозвели. Романтичните черти в творбата «Плач бедния мати Болгария».

Модул 2

Тема 6. Романтизмът в българската литература. Развитието на поезията. Първите стихотворци.

Основните черти на българския романтизъм. Найден Геров – жизнен и творчески път, обществена дейност, научно и литературно творчество. Поемата «Стоян и Рада» като първа поема в новобългарската литература. Жанровите и стилистическите особености. Значението за развитието на българската литература.

Тема 7. Георги С. Раковски – първи български революционер-идеолог. Биографията на Г. Раковски. Идеите и политическата практика 1856–1867 г. Приносът за развитието на българската възрожденска култура. Романтичните черти в поемата «Горски пътник». Ролята на мит и фолклор в произведението.

Тема 8. Добри Чинтулов – живот и творчество.

Биографията на дееца. Революционните песни на Д. Чинтулов. Приносът в развитието на българския романтизъм. Анализ на песента «Вятер ечи, Балкан стене». Одеският контекст в живота на поета.

Тема 9. Мястото и ролята на Петко Рачов Славейков в изграждането и развитието на българската възрожденска литература.

Петко Р. Славейков – жизнен и творчески път. Значението на Петко Р. Славейков за формирането на новобългарския книжовен език. Анализ на поемата «Изворът

на белоногата», стихотворенията «Не пей ми се», «Жестокостта ми се сломи» и значението им за развитието на българската литература.

Тема 10. Зараждането и развитието на българския театър. Преходът от романтизма към реализма.

Добри Войников – основоположник на българската драма. «Криворазбраната цивилизация» – критика на чуждопоклонничеството. Васил Друмев – живот и творчество. «Нешастна фамилия» – първа българска повест. Трагедията «Иванко, убиецът на Асеня» – първо оригинално драматично произведение в българската литература.

Модул 3

Тема 12. Реализмът в българската литература. Характеристиката и особеностите. Любен Каравелов – жизнен и творчески път.

Реализмът: характеристика, особености на развитието в българската литература. Любен Каравелов – един от основоположниците на реализма в българската литература. Ролята на «Московския кръг» в развитието на българската литература. Значението на повестите «Българи от старо време» и «Маминото детенце» в развитието на българския литературен процес.

Тема 13. Христо Ботев – биография и творчество.

Христо Ботев – поезия и политика. Основните идеи, теми и образи в лириката на Христо Ботев («Хайдутин», «На прощаване», «Хаджи Димитър», «Обесването на Васил Левски»). Социалните мотиви в поезията на Христо Ботев («Елегия», «Борба», «Моята молитва», «В механата»). Образът на жената в творчеството на Христо Ботев («Майце си», «До моето първо либе», «Пристанала», «Ней»). Участието в емигрантското революционно движение и в Априлското въстание.

Тема 14. Възрожденската литература в България и Европа.

Народните будители и революционните дейци от епохата на Българското възраждане. Ролята и мястото на възрожденската литература в историята на българската литература и общоевропейския контекст.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦИЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Лекции

Модул 1

Лекция 1. Общественото и стопанското развитие в Османската империя и българските земи през XVIII – началото на XIX в. Преходът от старобългарската към новобългарската литература.

1. Промените в Османската империя през XVIII в. в резултат на войните с Хабсбургската и Руската империи.
2. «Кърджалийското време» и опитите за реформи.
3. Социалната структура на българското общество през XVIII – началото на XIX век.
4. Особеностите на началото на новобългарската художественост.

Лекция 2. Границите, периодизацията и същността на Българското възраждане.

1. Предпоставките, границите и основните черти на Българското възраждане.
2. Периодизацията на Българското възраждане.
3. Основните периоди в развитието на възрожденската литература, тяхната характеристика.

Лекция 3. Църквата и духовната култура на XVIII в. Паисий Хилендарски и «История славянобългарска».

1. Православната църква през XVIII в.
2. Паисий Хилендарски – жизнен и творчески път.
3. «История славянобългарска» – началото на Възраждането в българската литература.

Лекция 4. Българското просвещение. Епископът Софроний Врачански – книжовник и общественик.

1. Особеностите на Българското просвещение.

2. Животът и книжовното дело на епископ Софроний Врачански.
3. «Неделник» и «Житие и страдания грешнаго Софрония»: езиковите и художествените особености в агиографската традиция.

Лекция 5. Васил Априлов – живот и просветна дейност.

1. Васил Априлов и неговата дейност за новото българско образование и учебното дело.
2. Ролята на «Одеския кръг» в развитието на новобългарската просвета и култура.

Лекция 6. Новобългарският светски книжовник Петър Берон и ролята му в развитието на българския книжовен език.

1. Авторът на «манифеста на българската просвета» Петър Берон.
2. «Рибен буквар» и неговото значение за българската просвета и литература.

Лекция 7. Между Просвещението и романтизма. «Разпаленият родолюбец» Неофит Бозвели.

1. Педагогическата и школско-издателската дейност на Неофит Бозвели.
2. Публицистиката на Неофит Бозвели. Диалози.
3. Борческата призивност, романтичната визии, сантименталистската емоционалност в творбата «Плач бедния мати Болгария».

Модул 2

Лекция 8. Романтизмът в българската литература. Развитието на поезията.

1. Основните черти на българския романтизъм.
2. Найден Геров – жизнен и творчески път, обществена дейност, научно и литературно творчество.
3. Поемата «Стоян и Рада» като първа поема в новобългарската литература.
4. Жанровите и стилистическите особености на творба. Значението за развитието на българската литература.

Лекция 9. Георги С. Раковски – първи български революционер-идеолог.

1. Биографията на Г. С Раковски. Идеите и политическата практика 1856–1867 г.
2. Приносът за развитието на българската възрожденска култура.
3. Романтичните черти в поемата «Горски пътник». Ролята на мит и фолклор в произведението.

Лекция 10. Поетическото наследство на Добри Чинтулов.

1. Революционните песни на Д. Чинтулов – химн на българското юначество. Песента «Вятер ечи, Балкан стене».
2. Приносът в развитието на българския романтизъм.
3. Одеският контекст в живота на поета.

Лекция 11. Мястото и ролята на Петко Рачов Славейков в изграждането и развитието на българската възрожденска литература.

1. Петко Р. Славейков – жизнен и творчески път.
2. Значението на Петко Р. Славейков за формирането на новобългарския книжовен език.
3. Действеният патриотизъм на Петко Р. Славейков (поемата «Изворът на белоногата», стихотворенията «Не пей ми се», «Жестокостта ми се сломи»).

Лекция 12. Зараждането и развитието на българския театър.

1. Добри Войников – основоположник на българската драма.
2. «Криворазбраната цивилизация» – критика на чуждопоклонничеството.

Лекция 13. От романтизма към реализма.

1. Васил Друмев – живот и творчество.
2. «Нешастна фамилия» – първа българска повест.

3. Трагедията «Иванко, убиецът на Асеня» – първо оригинално драматично произведение в българската литература.

Модул 3

Лекция 14. Реализмът в българската литература. Характеристиката и особеностите. Любен Каравелов – жизнен и творчески път.

1. Реализмът като ново течение в българската литература: особеностите и характерните черти.
2. Любен Каравелов – един от основоположниците на реализма в българската литература.
3. Ролята на «Московския кръг» в развитието на българската литература.
4. Повестите «Българи от старо време» и «Маминото детенце» Каравелов – анализ и значение за развитието на българската литература и култура.

Лекция 15. Христо Ботев – легенда на българската история и литература.

1. Животът и революционната дейност на Христо Ботев. Одеският период в живота на дееца.
2. Участието в емигрантското революционно движение и в Априлското въстание.
3. Мястото на Христо Ботев в българската художествена култура.

Лекция 16. Основните теми, мотиви и образи в поезията на Христо Ботев.

1. Измеренията на патриотичната тема и образът на бореца за правда и свобода в творчеството на Христо Ботев («Хайдути», «На прощаване», «Хаджи Димитър», «Обесването на Васил Левски»).
2. Социалните мотиви в поезията на Христо Ботев («Елегия», «Борба», «Моята молитва», «В механата»).
3. Образът на жената в творчеството на Христо Ботев («Майце си», «До моегo първо либе», «Пристанала», «Ней»).

Лекция 17. Възрожденската литература в България и Европа.

1. Българското възраждане: от подражанието към формирането на собствения стил.
2. Патриотизмът като водещо чувство в българската възрожденска литература.
3. Проблемът за твореца и словото в поезията на възрожденците.
4. Влиянието на националноосвободителните борби върху избора на тематиката.
5. Типът художествено изображение.
6. Ролята на възрожденската литература в историята на българската и европейските литератури.

Упражнения

Упражнение 1 (2 часа)

1. Икономическите и обществените промени в българските земи през XVIII и първата половина на XIX век.
2. Европейският Ренесанс и Българското възраждане.
3. Различните погледи върху периодизацията на Българското възраждане.
4. Просвещението, Романтизмът, Реализмът като периоди на епохата на националното Възраждане. Характеристиката на периоди.

Самостоятелна работа (6 часа)

1. Новобългарската художественост като история на жанровото съзряване, създаване на езиково-художествената норма, адаптирането на европейските естетически направления.
2. Литературните школи и културните центрове. Литературните кръгове. Елитарната и масовата литература.
3. Характерът на Българското възраждане.

Основна литература: [1-3, 12, 15-18, 21, 24, 27].

Допълнителна литература: [3, 4, 8-11, 13, 14, 17].

Упражнение 2 (2 часа)

1. Зараждането на националноосвободителния дух. Паисий Хилендарски като родоначалник на националното Възраждане и възрожденската литература.
2. Първата оригинална творба на новата българска литература – «История славянобългарска».
3. Новият етап в развитието на културата и литературата в България – Просвещение.
4. Преписът на Паисиевата «История славянобългарска».
5. Личното и историческото битие в «Житие и страдания грешного Софрония».

Текстове:

Паисий Хилендарски – «История славянобългарска».

Софроний Врачански – «Житие и страдания грешного Софрония».

Статии от liternet.bg:

1. Бонева Вера. Паисий Хилендарски и неговият исторически текст във възрожденската публичност.
2. Господинов Данчо. «История славяноболгарская» от Паисий Хилендарски.
3. Налбантова Елена. Особенности на пространството в «Житие и страдания грешного Софрония».

Самостоятелна работа (6 часа)

1. Ролята на православна та църква през през XVIII век в развитието на книжнината.
2. «История славянобългарска» на Паисий Хилендарски – програма за развитието на българския народ.
3. Историзмът на Паисий Хилендарски.
4. Езиковите и художествените особености в агиографската традиция.
5. Ролята на С. Врачански във формирането на новобългарския език и в откриването на новите литературни жанрове.

Основна литература: [1, 2, 4, 7, 8, 13, 14, 16-18, 21, 23, 27].

Допълнителна литература: [1, 2, 4, 7, 9-11, 18, 21, 23, 24].

Упражнение 3 (2 часа)

1. Биографията и дейността на Васил Априлов. Одеският период в живота му.
2. Заслугите на Васил Априлов за Българското просвещение.
3. «Рибен буквар» на Петър Берон и неговото значение за българската просвета и литература.
4. Между Просвещението и романтизма. «Разпаленият родолюбец» Неофит Бозвели. Романтичните черти в творбата на Неофит Бозвели «Плач бедния мати България».

Текстове:

Васил Априлов – «Денница на новобългарското образование», «Мисли за сегашното българско учение».

Петър Берон – «Рибен буквар».

Неофит Бозвели – «Плач бедния мати България».

Статии от liternet.bg:

1. Арнаудов Михаил. Васил Априлов.
2. Налбантова Елена. Одеса - градът на носталгията или визията за България в «Денница» на Васил Априлов".
3. Налбантова Елена. Образът на одеския български търговец (според «Денница на новобългарското образование» от Васил Априлов).
4. Дамянова Румяна. Д-р Петър Берон – Европейецът.
5. Пундев Васил. Неофит Хилендарски Бозвели.

Самостоятелна работа (9 часа)

1. Представителите на просветното движение от първата половина на XIX век.
2. Новобългарският светски книжовник Петър Берон и ролята му в развитието на българския книжовен език.
3. Авторът на «манифеста на българската просвета» Петър Берон.
4. Педагогическата и школко-издателската дейност на Неофит Бозвели.

5. Публицистиката на Неофит Бозвели. Диалози.
6. Борческата призивност, романтичните визии, сантименталистската емоционалност в творбата «Плач бедния мати България».

Основна литература: [1, 2, 8-10, 12-21, 25, 26].

Допълнителна литература: [7-9, 20].

Упражнение 4 (2 часа)

1. Романтичните черти в българската поезия.
2. Найден Геров – жизнен и творчески път, обществена дейност, научно и литературно творчество.
3. Жанровите и стилистическите особености на поемата на Н. Геров «Стоян и Рада». Значението за развитието на българската литература.
4. Биографията на Г. С. Раковски. Идеите и политическата практика 1856–1867 г. Приносът за развитието на българската възрожденска култура.
5. Романтичните черти в поемата «Горски пътник» на Г.С. Раковски.

Текстове:

Н. Геров – «Стоян и Рада»

Г.С. Раковски – «Горски пътник»

Статии от liternet.bg:

1. Илчевска Мария. Семейно-властови модели в «Стоян и Рада» от Н. Геров - между фолклорните и възрожденските интерпретации на патриархалното господство.
2. Константинов Георги. Найден Геров.
3. Арnaudов Михаил. Г. С. Раковски.
4. Налбантова Елена. Кой е Георги-Сава Раковски или за един аспект на възрожденските самоидентификации.

Самостоятелна работа (6 часа)

1. Поемата «Стоян и Рада» като първа поема в новобългарската литература.
2. Ролята на мит и фолклор в поемата «Горски пътник» на Г.С. Раковски.

Основна литература: [1, 2, 4, 8-11, 13-21, 23-26].

Допълнителна литература: [6-9, 14-16, 19, 20].

Упражнение 5 (2 часа)

1. Поетическото наследство на Добри Чинтулов. Приносът в развитието на българския романтизъм.
2. Революционните песни на Д. Чинтулов – химн на българското юначество. Песента «Вятър ечи, Балкан стене».
3. Петко Р. Славейков – жизнен и творчески път.
4. Действеният патриотизъм на Петко Р. Славейков (поемата «Изворът на белоногата», стихотворенията «Не пей ми се», «Жестокостта ми се сломи»).

Текстове:

Добри Чинтулов – песни («Стани, стани, юнак балкански», «Вятър ечи, Балкан стене», «Българи юнаци», «Патриот» и другите).

Петко Р. Славейков – «Изворът на белоногата», «Не пей ми се», «Жестокостта ми се сломи», «Татковина».

Статии от liternet.bg:

1. Табаков Никола. Добри П. Чинтулов.
2. Братанов Иво. «Но аз съм проста селянка» (Към въпроса за ценностната система на Гургана и на Везира в поемата «Изворът на белоногата» на П. Р. Славейков).
3. Кирова Милена. Гургана в огледалния свят (Петко Славейков «Изворът на Белоногата»).
4. Колева Ваня. «Изворът на Белоногата» на Петко Р. Славейков и особеностите на ритуалите по посвещението.

Самостоятелна работа (12 часа)

1. Одеският контекст в живота на Д. Чинтулов.
2. Мястото и ролята на Петко Рачов Славейков в изграждането и развитието на българската възрожденска литература.
3. Значението на Петко Р. Славейков за формирането на новобългарския книжовен език.

4. Зараждането и развитието на българския театър.
5. Добри Войников – основоположник на българската драма.
6. «Криворазбраната цивилизация» – критика на чуждопоклонничеството.
7. Васил Друмев – живот и творчество.
8. «Нещастна фамилия» – първа българска повест.
9. Трагедията «Иванко, убиецът на Асеня» – първо оригинално драматично произведение в българската литература.

Основна литература: [1, 2, 4, 6, 8-11, 13-26].

Допълнителна литература: [6-9, 11, 13-17, 19, 20].

Упражнение 6 (2 часа)

1. Реализмът в българската литература. Характеристиката и особеностите.
2. Любен Каравелов – един от основоположниците на реализма в българската литература.
3. Повестите «Мамино детенце» и «Българи от старо време» – нов етап в развитието на българската белетристика. Сюжетните линии, композицията, героите.

Текстове:

Любен Каравелов – «Мамино детенце», «Българи от старо време»

Статии от liternet.bg:

1. Бонева Вера. Арнаузовият Каравелов.
2. Господинов Данчо. Смях и печал в света на старовремските българи.
3. Константинов Георги. Любен Каравелов.

Самостоятелна работа (6 часа)

1. Любен Каравелов – майстор при изобразяването на бита, нравите, характерите и традициите на българите.
2. Ролята на «Московския кръг» в развитието на българската литература.
3. Повестта «Българи от старо време» – реалистично отражение на конфликта между старото на феодализма и новото в средата на XIX век.

4. «Маминото детенце» – осмиване на чорбаджийското съсловие, заклеяване на «паразитния» начин на живота.

Основна литература: [1, 2, 4, 8-11, 13-18, 20, 21, 23-26].

Допълнителна литература: [5-9, 13-17, 20].

Упражнение 7 (2 часа)

1. Животът и дейността на Христо Ботев. Одеският период в живота на дееца.
2. Измеренията на патриотичната тема и образът на бореца за правда и свобода в творчеството на Христо Ботев («Хайдути», «На прощаване», «Хаджи Димитър», «Обесването на Васил Левски»).
3. Социалните мотиви в поезията на Христо Ботев («Елегия», «Борба», «Моята молитва», «В механата»).
4. Образът на жената в творчеството на Христо Ботев («Майце си», «До моето първо либе», «Пристанала», «Ней»).

Текстове:

Христо Ботев – «Хайдути», «На прощаване», «Хаджи Димитър», «Обесването на Васил Левски», «Патриот», «Елегия», «Борба», «Към брата си», «Моята молитва», «В механата», «Майце си», «До моето първо либе», «Пристанала», «Ней».

Статии от liternet.bg:

1. Георгиев Никола. Ботевата балада «Хаджи Димитър» (опит за разбор).
2. Георгиев Никола. Жанр, херменевтика и един прочит на «Хаджи Димитър».
3. Колева Ваня. Лирическият герой в поезията на Христо Ботев - един странник, бленуващ завръщане.
4. Налбантова Елена. Един приятелски жест (Нови данни за спомена за Христо Ботев сред българите от Задунаевка).
5. Русева Виолета. Неизречимостта Ботев. Три културноисторически сюжета.

Самостоятелна работа (5 часа)

1. Участието в емигрантското революционно движение и в Априлското въстание.
2. Мястото на Христо Ботев в българската художествена култура.

Основна литература: [1, 2, 4, 8-11, 13-18, 20-26].

Допълнителна литература: [5-9, 12-17, 20, 22].

Упражнение 8 (2 часа)

1. Възрожденската литература в България и Европа.
2. Патриотизмът като водещо чувство в българската възрожденска литература.
3. Типът художествено изображение.
4. Ролята на възрожденската литература в историята на българската и европейските литератури.
5. Одеса и Българското възраждане.

Самостоятелна работа (5 часа)

1. Българското възраждане: от подражението към формирането на собствения стил.
2. Проблемът за твореца и словото в поезията на възрожденците.
3. Влиянието на националноосвободителните борби върху избора на тематика.

Основна литература: [1-6, 13-18, 20-26].

Допълнителна литература: [3-9, 11, 12, 14-17, 20].

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тест за самоконтрол

1. През 1835 г. в гр. Габрово отваря врати първото:
  - а) българско килийно училище;
  - б) елино-българско училище;
  - в) българско взаимно училище;
  - г) неделно протестантско училище;
  - д) италианско католическо училище.
2. За Ботевия лирически герой не може да се твърди, че:
  - а) е абсолютно отчужден от света на любимата и че в него не прозират поривите на бунтовника към преодоляване на самотата;
  - б) в живота му се противопоставят двата пътя - на борбата и на спасителната патриархална територия на сърцето и либето;
  - в) Хр. Ботев постига силно въздействаща алюзия за жалкото и позорно обезличаване на всеки българин «със сърце мъжко, юнашко» чрез строфата: «роб бях тогав - вериги влачех, та за една твоя усмивка, безумен аз светът презирах и чувства си в калта увирах!» ;
  - г) в екзистенциалния му избор любовта има място, ако само се слее с идеята на Революцията и Свободата;
  - д) лирическият герой в «До моего първо либе» се отрича от сантименталната любов.
3. Коя от школите НЕ е сред известните книжовни школи на средновековието?
  - а) Охридска;
  - б) Преславска;
  - в) Софийска;
  - г) Монтанска;
  - д) Търновска.
4. Автобиографията на С. Врачански излиза печатно в:
  - а) отделна книга през 1811 г. ;
  - б) сборник с възрожденски текстове през 1914 г.;
  - в) в-к «Македония» през 1870 г.;
  - г) в-к «Дунавски лебед», на части, през 1862 г.;
  - д) първия Видински сборник.

5. На Ботевата фраза от «Политическа зима» *«Щастлив е, думай, българският народ, щастливи са грешните в мъката, щастлив съм и аз в своята топла соба»* съответства библейското:
- а) Блажени са верующите.
  - б) Блажени са нищите духом.
  - в) Последните ще станат първи.
  - г) Суета сует и всяческая суета.
  - д) Не лъжесвидетелствай против ближния си.
6. Кое събитие е прието за начало на Възраждането?
- а) написването на «История славянобългарска»; б) Чипровското въстание;
  - в) написването на «Рибния буквар»; г) войната от 1812 г.;
  - д) нито едно от посочените.
7. Как разпространява П. Хилендарски своята «История славянобългарска»?
- а) отпечатва я в Нови Сад;
  - б) обикаля, чете от книгата си и дава да я преписват;
  - в) дава я като подлистник в периодичния печат;
  - г) разпраща я по пощата;
  - д) нито едно от посочените.
8. Кой от следните изрази е хипербола?
- а) «една близна могилка»;
  - б) «грухтеше от време на време»;
  - в) «клюмаше одобрително»;
  - г) «теменужена мъгла»;
  - д) «тряскаха небесата и керемидите».
9. В кое стихотворение на Ботев героят е готов на саможертва, за да защити от поругание бащиното си огнище?
- а) «Хаджи Димитър»;
  - б) «Моята молитва»;
  - в) «На прощаване»;
  - г) «Към брата си»;
  - д) в друго стихотворение.
10. Как се нарича епизодът, с който започва развитието на сюжетното действие?
- а) завръзка;
  - б) кулминация;
  - в) развързка;
  - г) епилог;
  - д) нито едно от посочените.

11. Прочетете следния текст и посочете верния отговор.

«Аз съм готов за целта да употребя сичките страшни средства, освен подлостта и лъжата, защото преди сичко трябва да сме човеци, после българи и патриоти ...»

Цитираният откъс от писмо на Хр. Ботев до Драсов НЕ отразява:

- а) категоричността на направения избор;
- б) последователното прилагане на принципа «целта оправдава средствата» без изключения;
- в) ненавистта към лъжата и подлостта;
- г) човеколюбието, което е водещо в ценностната система на Ботев;
- д) революционно-патриотичните убеждения на автора.

12. Приемствеността между поколенията в «На прощаване» символно е откритоена чрез образите на:

- а) бащиното огнище, тихата усмивка на либето;
- б) песента, разказа, пушката, сабята;
- в) тежка чужбина, турска(та) черна прокуда;
- г) куршума, пушката, «тиха бяла Дунава»;
- д) венци и китки, левове златни, кървава ръка, лични юнаци.

13. Хаджи Генчо е герой на:

- а) Л. Каравелов;
- б) Ив. Вазов;
- в) Хр. Ботев;
- г) Ел. Пелин;
- д) друг автор.

14. Кога за първи път в българската литература се появява драмата като жанр?

- а) в края на XVIII век;
- б) през втората половина на XIX век;
- в) в началото на XX век;
- г) в средата на XX век;
- д) в края на XX век.

15. Посочете кой от кръговете НЕ фигурира в културните кръгове, посочени от Св. Игов:

- а) Брашовски;
- б) Московски;
- в) Браилски;
- г) Шуменски;
- д) Одески.

16. «Маминото детенце» от Любен Каравелов е...

- а) новела;   б) роман;
в) повест;   г) епос;   д) разказ.

17. Хуманизмът е характерен за...

- а) класицизма;   б) романтизма;   в) рационализма;
г) ренесансовия период;   д) нито един от тези културни периоди.

18. В кой ред композиционните части са в класическа последователност?

- а) експозиция, завръзка, развръзка, епилог, кулминация;
б) експозиция, кулминация, развръзка, завръзка, епилог;
в) експозиция, завръзка, кулминация, развръзка, епилог;
г) експозиция, развръзка, кулминация, завръзка, епилог;
д) на нито един ред няма класическа последователност.

19. Преди да се отдаде на борбата за църковна независимост, Н. Бозвели дълги години:

- а) учителства;   б) учителства и събира помощи за църквата;
в) работи в османската администрация;   г) работи във флота;
д) нито едно от посочените.

20. Паисий Хилендарски черпи сведения за българската история от:

- а) жития, царски грамоти, предишни исторически трудове;
б) «Стематография» на Хр. Жефарович;
в) устни предания и жития;
г) австрийско съчинение за българската история;
д) тайно богомилско Евангелие.

21. Какво подтиква П. Хилендарски да напише «История славянобългарска»?

- а) иска да напредне в службата;
б) прави го, за да събере допълнителни средства за манастира;
в) страда от това, че другите балкански народи вече са започнали да се осъзнават национално, а българите изостават;
г) сключва облог с Йован Раич – кой ще напише по-добра история на народа си;
д) нито едно от посочените.

22. «Горски пътник», «Сердарят» и «Кървава кошуля» принадлежат на...

а) дамаскинарската литература;   б) възрожденската литература;

в) литературата на 80-те години на XIX век;

г) литературата на 90-те години на XIX век;

д) литературата от началото на XX век.

23. В. Априлов е бил силно повлиян от идеите на елинизма. За българската кауза го «пробужда» ученият:

а) Ю. Венелин;   б) П. Берон;

в) В. Григорович ;   г) Я. Грим;   д) друг учен.

24. Смята се, че Паисий Хилендарски е родом от:

а) София;   б) Банско;

в) Охрид;   г) Килифарево;   д) Белград.

25. Софроний Врачански е известен и с името:

а) поп Стойко Владиславов;   б) Стоян Владимиров;

б) Петър Хаджистоянов;   г) с друго име;   д) Антим I.

26. Автобиографията на С. Врачански се нарича:

а) «Животоописание епископа Врачанскаго»;

б) «Житие и страдания грешнаго Софрония»;

в) «Се есмь я, грешний Софроний»;

г) «Софроние»;

д) друго име.

27. В кой от примерите творчеството на писателите може да бъде отнесено към «просвещенския период» на Възраждането?

а) Георги Раковски, Добри Чинтулов, Софроний Врачански;

б) Паисий Хилендарски, Петър Берон, Любен Каравелов;

в) Паисий Хилендарски, Софроний Врачански, Петър Берон;

г) Любен Каравелов, Неофит Бозвели, Добри Чинтулов;

д) в никой от примерите.

28. Кой от българите НЕ е живял и творил в Одеса?

а) Васил Априлов;   б) Добри Чинтулов;

в) Найден Геров;   г) Неофит Бозвели;

д) всички са живели и творили

29. Петър Берон остава в историята на българската литература с:

- а) «Панепистемия»; б) «Славянска филология»;
в) «Буквар с различни поучения»; г) «Горски пътник»; д) «Денница».

30. Поемата «Стоян и Рада» е написана от:

- а) Петко Славейков; б) Л. Каравелов;
в) Г. Раковски; г) Н. Геров; д) Пенчо Славейков

31. Авторът на «История славянобългарская» е:

- а) Паисий Хилендарски; б) Софроний Врачански;
в) Васил Априлов; г) Найдено Геров; д) Любен Каравелов.

32. Свържете името на произведението с неговия автор:

- а) Добри Чинтулов «За буквите»
б) Софроний Врачански «Вятър ечи, Балкан стене»
в) Петко Р. Славейков «Житие и страдание на грешния Софроний»
г) Любен Каравелов «Изворът на Белоногата»
д) Черноризец Храбър «Българи от старо време»

33. Кой от посочените автори възпява красотата на българката?

- а) Паисий Хилендарски; б) Софроний Врачански;
в) Петко Рачов Славейков; г) Любен Каравелов; д) Найдено Геров.

34. В кое от произведенията се акцентира върху бита на българите през Възраждането?

- а) «Стани, стани, юнак балкански»; б) «Българи от старо време»;
в) «Не пей ми се»; г) «Майце си»; д) «Горски пътник»

35. Свържете героя с произведението

- а) Гергана «Хайдути»
б) хаджи Генчо «Българи от старо време»
в) Чавдар «Житие и страдания на грешния Софроний»
г) Стойко «Изворът на Белоногата»

36. Посочете вярното твърдение:

- а) «Изворът на Белоногата» възпява освобождаването от турско робство;

- б) «До моето първо либе» разкрива красотата на българската природа;
- в) «Житие и страдания на грешния Софроний» е първото българско автобиографично произведение;
- г) «Вятър ечи, Балкан стене» е творба на Васил Априлов;
- д) «Хаджи Димитър» е творба на Петко Славейков.

37. Подчертайте произведенията на Христо Ботев:

«До моето първо либе», «Българи от старо време», «Вятър ечи, Балкан стене», «Хаджи Димитър», «Хубава си, моя горо!», «Елегия», «Жестокостта ми се сломи», «На прощаване».

38. Довършете строфата:

Жив е той, жив е! Там на Балкана

.....
 .....
 .....

39. Свържете заглавието на творбите с жанровото им определение:

а) «Хубава си, моя горо!»	балада
б) «Хаджи Димитър»	елегия
в) «Изворът на Белоногата»	поема
г) «Българи от старо време»	повест
д) «Иванко, убиецът на Асеня»	трагедия

40. Град Одеса е свързан с:

- а) българското пред-възраждане (17-18 в.);
- б) «просвещенския» период от Възраждането;
- в) «романтичния» период от Възраждането;
- г) с реализма след 70-те години на XIX в.;
- д) с друг период.

ПИТАНИЯ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Въпроси към испита

1. Българската възрожденска литература – обща характеристика. Европейският Ренесанс и Българското възраждане.
2. Периодизацията на българската възрожденска литература. Характеристиката на отделните периоди.
3. Паисий Хилендарски – жизнен и творчески път. «История славянобългарска» – зов за националното самосъзнаване.
4. «История славянобългарска» – между Средновековието и Новото време.
5. Българското просвещение. Характеристиката на периода. Най-известните дейци и творби.
6. Софроний Врачански – общественополитическо дело и творчество.
7. «Неделник» – първа печатна книга в новобългарската литература.
8. «Житие и страдание грешнаго Софрония» – художествен разказ за живота на българския народ през на XVIII век.
9. Делото на Васил Априлов и неговото значение за новото българско образование и учебно дело.
10. Новобългарският светски книжовник Петър Берон – живот и дейност. Значението на «Рибен буквар» за българската просвета и литература.
11. Неофит Бозвели – просветител и първи двигател в борбата на независимата българска църква. «Плач бедния мати Болгария».
12. Педагогическата и школко-издателската дейност на Неофит Бозвели.
13. Романтизмът в българската литература. Развитието на поезията. Представителите и творбите.
14. Найден Геров – жизнен и творчески път. Обществената дейност, научното и литературното творчество.
15. «Стоян и Рада» на Найден Геров – първа поема в новобългарската литература.
16. Георги С. Раковски – първи български революционер-идеолог. Приносът за развитието на българската възрожденска култура.

17. Поемата «Горски пътник» – израз на революционно-романтичния дух на Раковски.
18. Романтичните черти в поемата «Горски пътник». Ролята на мит и фолклор в произведението.
19. Поетическото наследство на Добри Чинтулов. Приносът за развитието на българския романтизъм.
20. Одеският контекст в живота на българските възрожденци.
21. Мястото и ролята на Петко Рачев Славейков в изграждането и развитието на българската възрожденска литература.
22. Поемата на П.Р. Славейков «Изворът на Белоногата» – поезика на творбата.
23. Образът на Гергана в «Изворът на Белоногата» – идеал за жената у българина.
24. Зараждането и развитието на българския театър.
25. Добри Войников – основоположник на българската драма. «Криворазбраната цивилизация» – критика на чуждопоклонничеството.
26. Реализмът в българската литература. Характеристиката и особеностите. Представителите и творбите.
27. Любен Каравелов – един от основоположниците на реализма в българската литература.
28. «Маминото детенце» – остро изобличение на моралната деградация на българското чорбаджийство и идеализация на народните ценности.
29. «Българи от старо време» – реалистично отражение на конфликта между старото и новото в епохата на отмиращия феодализъм и зараждащия се капитализъм.
30. Христо Ботев – легенда на българската история и литература. Животът и дейността на Христо Ботев
31. Мястото на Христо Ботев в българската художествена култура.
32. Измеренията на патриотичната тема и образът на бореца за правда и свобода в творчеството на Христо Ботев («Хайдути», «На прощаване», «Хаджи Димитър», «Обесването на Васил Левски»).

33. Социалните мотиви в поезията на Христо Ботев («Елегия», «Борба», «Моята молитва», «В механата»).
34. Образът на жената в творчеството на Христо Ботев («Майце си», «До моето първо либе», «Пристанала», «Ней»).
35. Основните теми, идеи, образи и социални мотиви в поезията на Христо Ботев .
36. Патриотизмът като водещо чувство в българската възрожденска литература.
37. Проблемът за твореца и словото в поезията на възрожденците.
38. Влиянието на националноосвободителните борби върху избора на тематика.
39. Ролята на възрожденската литература в историята на българската и европейските литератури.
40. Литературните школи и културните центрове. Литературните кръгове.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛИТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна литература:

1. Аретов Н. Българска литература. XVIII-XIX век. Един опит за история. София : Анубис, 2006. 512 с.
2. Аретов Н. Българската литература от епохата на националното възраждане. София : Кралица Маб, 2009. 272 с.
3. Аретов Н. Българското Възраждане и Европа. София : Кралица Маб, 1995. 265 с.
4. Аретов Н. Национална митология и национална литература. Сюжети, изграждащи българската национална идентичност в словесността от XVIII и XIX век. София : Кралица Маб, 2006. 545 с.
5. Аретов Н. Преводната белетристика от първата половина на XIX в. Развитие, връзки с оригиналната книжнина, проблеми на рецепцията. София : Св. Климент Охридски, 1990. 246 с.
6. Аретов Н. Свое и чуждо във възрожденската драматургия. *Научни трудове. Филология*. Пловдив : Университетско изд. Паисий Хилендарски, 2007. Т. 45, кн. 1. С. 208–231.
7. Аретов Н. Софроний Врачански. Живот и дело. София : Кралица Маб, 2017. 183 с.
8. Арнаудов М. Българското възраждане. Наченки на движението за народна култура и независимост. София : Българска мисъл, 1941. 192 с.
9. Арнаудов М. Творци на Българското Възраждане. Първи възрожденци. София : Наука и изкуство, 1968. Т. 1. 475 с.
10. Арнаудов М. Творци на Българското Възраждане. Поети и герои. София : Наука и изкуство. 1969. Т. 2. 510 с.
11. Бележити българи. Българското Възраждане – пътят към свободата. София : Световна библиотека, 2012. Т. VI. 158 с.
12. Бонева В. Възраждане. България и българите в преход към новото време. Шумен : Еп. Константин Преславски, 2005. 504 с.

13. Българска възрожденска интелигенция: Енциклопедия. София : Д-р Петър Берон, 1988. 739 с.
14. Енциклопедия на българската възрожденска литература / под редакцията на проф. Иван Радев. Велико Търново : Абагар, 1996. 840 с.
15. Жечев Т. Въведение на изучаването на новата българска литература. София : Св. Климент Охридски, 1992. 445 с.
16. Игов Св. История на българската литература. София : Сиела, 2001. 880 с.
17. Игов Св. История на българската литература. София : Сиела, 2010. 912 с.
18. Игов Св. Кратка история на българската литература. София : Захарий Стоянов ; Св. Климент Охридски, 2005. 494 с.
19. Налбантова Ел. Васил Априлов – време и съвременници. Одеса : Оптимум, 2004. 172 с.
20. Налбантова Е. Възрожденският човек – утопии и реалности. Велико Търново : Св.св. Кирил и Методий, 2002. 220 с.
21. Налбантова Ел. Заради Възраждането. Четиво за студенти и други изкушени. Велико Търново : Св.св. Кирил и Методий, 2012. 235 с.
22. Налбантова Ел. Одеса в българската история и литература на XIX век. Одеса : Друк, 2006. 216 с.
23. Радев Ив. Другото лице на Възрожденската литература. Велико Търново : Абагар, 2006. 359 с.
24. Радев Ив. История на българската литература през Възраждането. Велико Търново : Абагар, 1997. 464 с.
25. Радев Ив. Литература и култура на Възраждането. Личности и явления от «втория ред». Велико Търново: Св.св. Кирил и Методий, 2008. Том I. 392 с.
26. Радев Ив. Литература и култура на Възраждането. Личности и явления от «втория ред». Велико Търново: Св.св. Кирил и Методий, 2010. Том II. 320 с.
27. Стоянов Ив. История на Българското възраждане. Велико Търново : ИВИС, 2010. 278 с.

Сайтове:

1. <http://liternet.bg>

2. <http://www.slovo.bg/litvesnik/index.phpv.new>
3. <http://chitanka.info/authors>
4. <http://literaturensviat.com/>

Допълнителна литература

1. Аретов Н. Трите вери през погледа на Софроний Врачански и проблемът за религиозната толерантност. *Вечните страсти български. Почит към Тончо Жечев*. София : Боян Пенев, Корпорация Развитие КДА, 2004. С. 22 – 32.
2. Аретов Н. Повествователят Софроний и диалога му със света (Наблюдения върху Втори видински сборник). *Софроний Врачански* : сборник изследвания. София : Проф. М. Дринов, 2004, С. 103 –122.
3. Бонева В. Българското възраждане в българската историопис. *Електронно списание LiterNet : офиц. уеб-сайт*. 03.03.2003, № 3 (40) URL: <http://liternet.bg/publish8/vboneva/istoriopis.htm>(04.08.2020).
4. Бонева В. Възрожденското училищно «законодателство». // *Електронно списание LiterNet : офиц. уеб-сайт*. 18.11.2007, № 11 (96) URL: <http://liternet.bg/publish8/vboneva/uchilishtno.htm>(04.08.2020).
5. Възгледи за Възраждането / отг. ред. И. Конев. Благоевград : Югозападен университет «Неофит Рилски», 1995. 323 с.
6. Генчев Н. Българска възрожденска интелигенция. София : Св. Климент Охридски, 1991, 409 с.
7. Генчев Н. Българското възраждане. София : Изток – Запад, 2010. 463 с.
8. Даскалов Р. Как се мисли Българското възраждане. Историографско проучване. София : ЛИК, 2002. 383 с.
9. Динеков П. Възрожденски писатели. София : Наука и изкуство, 1962. 354 с.
10. Лазаров И. Борба за новобългарската просвета през Възраждането. *Лазаров И., Павлов П., Тютюнджиев И., Палангурски М. Кратка история на българския народ*. София : Просвета, 1993. С. 132 – 136.

11. Леков Д. Български възрожденски литературни и културни средища в чужбина. Проблеми, представители, прояви. София : Св. Климент Охридски, 1999. 141 с.
12. Павлов П. Априлско въстание (1876) *Лазаров И., Павлов П., Тютюнджиев И., Палангурски М. Кратка история на българския народ*. София : Просвета, 1993. С. 164 – 172.
13. Радкова Р. Българската интелигенция през Възраждането XVIII – първата половина на XIX век. Изследване. София : Наука и изкуство, 1986. 388 с.
14. Радкова Р. Интелигенцията и нравствеността през Възраждането (XVIII – първата половина на XIX век). София : Проф. Марин Дринов, 1995, 236 с.
15. Радкова Р. Посмъртни материали за българските възрожденски дейци : в 2 т. София : Марин Дринов, 2003. Т.1. 454 с.
16. Радкова Р. Посмъртни материали за българските възрожденски дейци : в 2 т. София : Асоциация Клио, 2008. Т.2. 398 с.
17. Речник на литературните термини / ред. Тодор Беров. Варна : Зограф, 2000. 416 с.
18. Романски Ст. Нов Софрониев препис на Паисиевата история от 1781 г., съпоставен с преписа от 1765 г. София : Държавна печатница, 1938.
19. Топалов К. Българска възрожденска поезия. Антология. София : Академия за балканска цивилизация, 2012. 544 с.
20. Топалов К. Възрожденци. София : Св. Климент Охридски, 2001. 417 с.
21. Тютюнджиев И. Зараждане на националноосвободителната идеология – Паисий Хилендарски и Софроний Врачански. *Лазаров И., Павлов П., Тютюнджиев И., Палангурски М. Кратка история на българския народ*. София : Просвета, 1993. С. 124 – 131.
22. Тютюнджиев И., Павлов П. Създаване и развитие на БРЦК (1870-1875). Идеологията на Л.Каравелов, В. Левски и Хр. Ботев. *Лазаров И., Павлов П., Тютюнджиев И., Палангурски М. Кратка история на българския народ*. София : Просвета, 1993. С. 153 – 163.

23. Хилендарски Паисий. История славянобългарска : критическо издание с превод и коментар / подготвили за печат Д. Пеев, М. Димитрова, П. Петков ; превод: Д. Пеев ; коментар Ал. Николов, Д. Пеев ; научен редактор Иван Добрев. 2-о допълнено и преработено издание. Света Гора Атон : Славянобългарска Зографска Света обител, 2013. 448 с.
24. Христов Х. Паисий Хилендарски. Неговото време, жизнен път и дело. – София : Наука и изкуство, 1972. 381 с.

Навчальне видання

САЙКОВСЬКА Олена Юріївна

**ІСТОРІЯ БОЛГАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(ВІДРОДЖЕННЯ)**

Методичні вказівки

для студентів 2 курсу денного відділення філологічного факультету
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації «Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша – болгарська»

Надруковано в авторській редакції з готового оригінал-макета

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 2,09.
Тираж 300 прим. Зам. № 545.

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-14-25, 33-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.